

O'ZBEK TILIDAGI ADABIY MEROS VA MA'NAVIYAT

Sevinch Anvarovna Hasanova

Faculty of Economics,

Department of Transport Economics,

ORCID: 0009-0005-6621-3409

Tashkent State Transport University, Tashkent, Uzbekistan.

e-mail: khasanovasevinch7@gmail.com

MAQOLA
MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 01.05.2026

Revised: 02.05.2026

Accepted: 03.05.2026

KALIT SO'ZLAR:

O'zbek adabiyoti,
ma'naviyat, xalq
og'zaki ijodi, yozma
adabiyot, til rivoji,
madaniyat merosi.

Ushbu maqola o'zbek tilidagi adabiy merosning ahamiyati va uning ma'naviyatga ta'siri haqida so'z yuritadi. O'zbek adabiyoti nafaqat xalqning tilini, balki uning ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlarini ham aks ettiradi. Maqolada ayniqsa, xalq og'zaki ijodi va yozma adabiyotning o'zaro bog'liqligi, ularning ma'naviyatga ta'siri va o'zbek xalqining madaniy merosini saqlashdagi roli muhokama qilinadi. O'zbek tilining rivojlanishi va adabiy yodgorliklarni tiklashda ilmiy izlanishlarning ahamiyati alohida ta'kidlangan. Adabiyot va til o'zaro bog'liq bo'lib, ularning rivoji jamiyatning madaniy, ma'naviy yuksalishiga hissa qo'shadi.

Kirish

O'zbek tilining adabiy merosi nafaqat millatning tilini, balki uning tarixiy va madaniy qadriyatlarini ham aks ettiradi. O'zbek adabiyotining rivojlanish tarixi ko'plab muhim asarlar va ularning yaratuvchilari bilan boy. Shu bilan birga, adabiyotning xalqning ijtimoiy hayotiga ta'siri, ayniqsa, ma'naviyatga oid asarlarning ahamiyati ham juda katta. Maqolada o'zbek tilidagi adabiyot va uning xalqning ma'naviyatiga qo'shgan hissasi o'rganiladi. Bu adabiyotlarning har biri zamon va makon bilan chambarchas bog'langan holda, xalqning ijtimoiy hayotini va dunyoqarashini aks ettirgan.

Asosiy qism.

1. Xalq og‘zaki ijodi va uning adabiyotdagi o‘rni

O‘zbek xalqining og‘zaki ijodi qadim zamonlardan buyon xalq ma’naviy hayotining muhim manbasi hisoblanadi. Unda millatga xos urf-odatlar, qadriyatlar, e’tiqodlar hamda tarixiy voqealar aks etadi. Ayniqsa, dostonchilik, xalq qo‘shiqlari va she’riy ijod xalqning ichki dunyosi hamda ruhiyatini ifodalashda katta ahamiyatga ega. Og‘zaki ijodning rivojlanishi jamiyatning ma’naviy salohiyatini oshirishga xizmat qilgan. Shu bilan birga, og‘zaki ijod yozma adabiyotning shakllanishi va rivojlanishiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatgan. O‘zbek xalqining adabiy merosida she’rlar, dostonlar, rivoyatlar va na’tlar keng tarqalgan bo‘lib, ularda xalqning axloqiy hamda madaniy qadriyatlari mujassamdir.

2. Yozma adabiyot va uning ta’siri

Yozma adabiyot o‘zbek xalqining ilmiy, falsafiy va diniy qarashlarini o‘zida mujassam etgan boy merosdir. Uning shakllanishi hamda rivojlanishi xalqning ma’naviy hayotiga sezilarli ta’sir ko‘rsatgan. Bu borada turli ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Jumladan, Na’im Karimovning “Maqsud Shayxzoda” asari o‘zbek adabiyotining rivojini yoritishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu asarlar orqali xalqni tarbiyalash, ma’naviy jihatdan kamol toptirish g‘oyalari ilgari surilgan. Yozma adabiyot xalq ta’limi va madaniy taraqqiyotida ham muhim o‘rin tutadi. Adiblar o‘z asarlari orqali yosh avlodning dunyoqarashini shakllantirishga, ularni ezgulikka va yaxshilikka undashga harakat qilganlar. Bundan tashqari, adabiyot xalqning axloqiy me’yorlari va tarixiy xotirasini saqlashda ham muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

3. O‘zbek adabiyotining ma’naviyatga ta’siri

O‘zbek adabiyoti nafaqat tilning rivojlanishiga, balki xalqning axloqiy va estetik tarbiyasiga ham katta hissa qo‘shgan. Yozuvchilar va shoirlar o‘z asarlarida ilm, ma’rifat va ezgulik g‘oyalari targ‘ib etganlar. Ularning asarlari nafaqat o‘z davri uchun, balki keyingi avlodlar uchun ham muhim ma’naviy manba bo‘lib xizmat qiladi. Adabiyot yoshlarning dunyoqarashini kengaytirish, ularni milliy madaniyat bilan tanishtirishda alohida ahamiyatga ega. Shuningdek, u xalqning azaliy qadriyatlari va madaniy an’analarini anglashga yordam beradi. Shu sababli adabiyot xalq ma’naviyatini shakllantirish va rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi.

Xulosa va takliflar:

O‘zbek adabiyoti nafaqat til, balki xalqning ma’naviy merosi, axloqi, e’tiqodlari va qadriyatlarini saqlash va rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Xalq og‘zaki ijodi va yozma adabiyot o‘zaro bog‘liq bo‘lib, ular bir-birini to‘ldiradi. Adabiyotning ma’naviyatga ta’siri, ayniqsa, yosh avlodni tarbiyalashda alohida ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun o‘zbek

adabiyotini o'rganish, uning merosini saqlash va keng jamoatchilikka yetkazish dolzarb masaladir. Bu jarayon o'zbek tilining rivojlanishiga, uning madaniy yuksalishiga hamda xalqning ma'naviy merosini tiklashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Каримов Наим. "Мақсуд Шайхзода". Тошкент: Фан, 2009.
2. Shamsiddinov, Z. O'zbek adabiyoti tarixi. Toshkent: O'zbekiston, 2018.
3. Mavlonov, B. O'zbek xalq og'zaki ijodi. Toshkent: Fan, 2005.

